

Om Kastration af Køer.

Foredrag holdt i det kgl. Landhusholdningssekskab d. 16de Januar af
Docent G. Westring.

Iblandt alle de Midler, ved hvilke Mennesket i Kraft af Kunst og Viden har formaaet at bøje Husdyrenes Natur efter Økonomiens Fordringer, er der næppe noget, som er af en mere indgribende Betydning for Dyret, end Kastrationen, o: den kunstige Udsluffelse af Kjønslivet ved Borttagelsen af de Organer, hvis Virksomhed giver Anledning til detses Ytringer. Idet derved den ene af de tre Hovedretninger for Dyrets Livsytringer, og det den, der, naar den optræder, ytrer sig med en alle andre Drifter tilbagetrængende Voldsomhed, som Udtryk for Hensynet til Artens Vedligeholdelse overfor Hensynet til Individets Bestaaen — idet den udsluffes, fremkalder der en Omvæltning i Organismens Livsvirksomhed, som præger sit Stempel paa Legemets Form og paa det aandelige Livs Ytringer. Baaede direkte ved det Stof, der benyttes til Dannelsen af Fosterets Elementer, og indirekte ved det, der forbruges under den Brunsten ledsagende Nervespænding og de derved fremkaldte Muskelbevægelser, er Kjønsdriften en Rilde, hvorigjennem en stor Del af Legemets Næringsvædse har sit Afløb, og naar den standses, medens Næringsvædsernes Dannelse bibeholder sit tidligere Omfang eller endog forstærkes, idet den periodiske Hæmning, som Brunsten udøver ogsaa herpaa, bortfalder, saa er det en Selvfølge, at der hos det kastre-

rede Dyr maa komme et Overflud af Næringsvæbste, som ligger rede til at benyttes der, hvor det ifølge den naturlige eller en ved Kunst frembragt særlig Retning af Ernæringsvirksomheden bliver ledet hen.

Hvor derfor Hensynet til Forplantningen kan sthydes tilfide og som Følge deraf Naturdriftens Ytringer mod dette Maal kun indvirke forstyrrende paa vort Siemed med Dyrene, der have vi i Kastrationen et sikkert Middel til at bryde Dyrets Livsretning efter vore Ønsker, og det er oftest kun afhængigt af Operatørens Omtanke og Behændighed, om vi skulle naae Maalet med større eller mindre Held, med eller uden Tab. Kastrationen er derfor i meget lang Tid bleven benyttet i det angivne Siemed, og den er bleven benyttet med fuld Berettigelse, hvor det gjaldt om at gjøre Dyret mere frugtbringende i og ved sig selv, som hos de Dyr, der opdrættes for at fedes.

At den har været misbrugt og misbruges, kan jeg her lade være uden Omtale.

Det er fornemlig i Dyrets yngre Alder, at Kastrationen anvendes hos saadanne Dyr, som lægges til for at benyttes til Føde, naar de have naaet en til dette Brug passende Udvikling; men den benyttes ogsaa hos ældre Dyr, naar det ikke stemmer med vore Interesser at holde dem længere til det Siemed, i hvilket de tidligere have tjent os.

Her er det da fortrinsvis Handdyrene, mod hvilke vi have øvet vor Kunst, tilbøls fordi Operationen i Reglen er lettere at udføre hos dem; men ogsaa hos Hunddyrene har Kastrationen været udført i en sildigere Livsperiode, og saaledes ogsaa hos Roen. Udført paa Dyr i en ældre Alder er Kastrationen et langt voldsommere Indgreb, end naar den foretages i Udviklingsalderen, inden Kjønslivet er vakt til Virksomhed, og Indgrebet bliver naturligvis voldsommere, jo mere Kjønsorganerne have virket, forsaavidt ikke Individet paa den anden Side har naaet den Grændse, ved hvilken Kjønslivets Ytringer tabe sig af sig selv, en Grændse, som Økonomien sjældent tillader Husdyret at naae. Og denne Indgrebets større Vold-

somhed yttre sig da ikke alene som en større Fare for uheldige Følger efter Operationens Udførelse, men den viser sig paa den anden Side ogsaa som en sybligere Fremtræden af de tilsigtede økonomiske Fordele, idet Dannelsesvirksomheden i Legemet ved de Krav, som det tidligere ofte stærkt benyttede Rjønsliv har stillet til den, er drevet til et Høidepunkt, som den ellers vanstelig vilde have naaet.

Men der er intet af vore Husdyr, hos hvilket Rjønslivet er drevet til en saadan Høide, hvor vi have saaledes spekuleret netop deri, som hos Koen, og der er paa den anden Side faa af Husdyrene, som lægge flere Hindringer iveien for Opnaaelsen af det fulde Udbytte af dem, naar de ikke længere skulle tjene os i det Diemed, i hvilket de tidligere ere bleve holdte, end netop Koen. Naar den har udtjent os som Malke-
dyr, og vi derfor ønske, at den som Slagtedyr skal give os det sidste Weberlag for vort Udlæg, faa er den i Reglen i samme Forhold utafnemmelig, som den har været dygtigere i sin tidligere Tjeneste. Tilbels som Følge af en ringe Udvikling af Muskelsystemet er Malkekoen almindelig anseet for et lidet fordelagtigt Fededyr, en Anstuelse, som atter og atter finder sit Udtryk i Ønstet om og Hovedbrud for at finde en Form, som kunde være Malke- og Fededyr tillige; men Koen er et daarligt Fededyr maaste endnu mere paa Grund af den som oftest haardnakkede og ikke sjældent ligefrem sygelige Tilbagevenden af Rjønndriften, saaledes at det ofte bliver nødvendigt at lade denne blive tilfredsstillet, om end vi langtfra ønske Frugten deraf, idet dens hæftige og indgribende Yttringer kun derved lade sig bringe til Tausheb.

Men denne Maade at dæmpe Rjønndriften paa er kostbar, idet ikke alene Fosterets Udvikling lægger Beslag paa en betydelig Del af Legemets Næringsvædsker, men det ligefrem bliver en Opgave, og det en Opgave, som ofte slaaer feil, i dette Tilfælde at forcere Fedningen saaledes, at Fosteret kan blive indhyllet i og næsten kvast i Fedt, inden det bliver halvbaaret, da det i modsat Fald tilegner sig Herredømmet over

saameget af Næringsvædsken i Vegemet, at Fedningen bliver umulig. Denne Fremgangsmaade er saa bekostelig og usikker, at man oftest foretrækker som fordelagtigere at lade Rjondsdriften utilfredsstillt og finde sig i de Tab, som den tilbagevendende Brunst medfører.

Størrelsen af disse Tab kan ganske vist være meget forskjellig; der gives Udsætterkøer, som aldrig yttre synlige Tegn paa Brunst, som kunne malke i 2 Aar og derover og det saaledes, at det kan betale sig at holde dem som Malkeskøer, hvortil jeg regner, at de ved kraftig Fodring ikke maa give under 6—7 Potter daglig i Gjennemsnit, og som derefter kunne opnaa en respektabel Fedme uden overdreven Bekostning; der gives saadanne Individer, men Antallet af dem er kun ringe, saa ringe, at jeg kun har truffet saa Køholdere, som have haft den Slags Køer, og ingen, som har kunnet tale om flere end een. Derimod har jeg truffet mange, som have haft Udsætterkøer, der have været brunstige hver 14de Dag, i den Tid have sat af paa Mælken og for hver Gang ikke naaet det tidligere Maal igjen, saaledes at de efter nogle Maanedes Forløb have givet et saa ringe Udbytte, at det ikke har kunnet betale sig at holde dem som Malkeskøer; ja jeg kan sige, at jeg næppe har truffet en Køholder, som ikke har haft af den Slags Køer, og jeg har ofte truffet paa dem, som have haft mange saadanne. Og er den udtjente Malkeskø i Almindelighed et utaknemligt Dyr at fede paa, saa ere disse det i en endnu høiere Grad; ja om end Brunsten ikke har traadt hindrende i Veien for Mælkehelsen, saa indfinder den sig dog næsten altid, naar Køen bliver gold og begynder at blive fed, idet den da fremtræder som et Udtryk for den begyndende Overflod af Næringsvædske, og den virker da altid hæmmende paa Fedningen, om den end ikke bliver sygelig og som saadan umuliggjør den aldeles, hvad der ikke sjældent er Tilfældet. Med saa Undtagelser leverer den udtjente Malkeskø ogsaa et daarligt Rjød, selv om den opnaaer en ret antagelig Grad af Fedning; det er gjerne lidet tilbøieligt til at blive gennemvævet med Fedt,

er haardt, tørt, ikke smagfuldt og tungt fordøieligt, hvad der naturligvis i endnu højere Grad gjælder for dem, der ikke have villet trives. Disse gaa derfor gennem Smaaflagternes Hænder til den fattigere Del af Befolkningen, og deres Kjøb opnaaer kun en ringe Pris, gennemsnitlig maaste halv Pris imod gode Varer og bliver vistnok dog betalt for dyrt i Forhold til dets Nærsonhed.

3 Betragtning af disse Ulemper ved Udsætterkoen, som jeg visseelig kunde have skildret med langt stærkere Farver, maatte det vel ansees for et ønskværdigt Gode, naar der gives et Middel til at indskrænke eller fjerne dem, og et saadant Middel have vi i Kastrationen. Der har derfor i lang Tid været spekuleret i den Retning, og der er til forskjellige Tider blevet kastreret Køer af forskjellige Mænd, blandt andre især en Amerikaner Thomas Winn og en Franskmænd Leprat i Lausanne. Det har herved viist sig, at naar Køen kastreres en 4—6 Uger efter Kælningen, altsaa naar Mælkeaffsondringen er paa sit Høieste, kan den vedblive at malke i 2—3 Aar, saaledes at den i de nærmest paafølgende 12—18 Maaneder vedbliver at give et ligesaa stort dagligt Udbytte af Mælk som da Kastrationen foretoges. Man vil derhos have iagttaget, at Mælken bliver rigere paa Fedt, og naar Mælkeaffsondringen taber sig, eller Køen lades gold, saa fedes den forholdsvis let, hvorhos dens Kjød kommer til at nærme sig Studens i Godhed.

Disse Resultater ere saa langt fra at være usandsynlige ved en theoretisk Betragtning, at de tværtimod maag siges at stemme fuldkommen med dem, som man af Tænkningens Veie maatte komme til. Husdyravlens Opgave over for Malkekoen er jo paa den ene Side at udvikle Ernæringens Organer til saa stor en Virksomhed som muligt, for derigennem at faae den størst mulige Mængde Føde ombannet til Næringsvædske, og paa den anden Side at bringe Kjønslivet til at udvikle sig i sin størst mulige Fylde, for derved at faae ledet Overtækket saa fuldstændig som muligt i den Retning, Dybsen her skal tage, ja endog at indskrænke det til Legemets Vælbegjærlighed

Forbrugte til det mindst mulige, som kan lade sig forene med Forbringerne for Sundhedens Bevarelse, da det kun er Overfluddet, som giver Indtægt. Og naar da Rjønslivet kan udsluffes, naar vi ikke længere ville benytte det, uden at Almenvellet eller Ernæringsvirksomheden samtidig forstyrres, saa er det klart, at alt det af Overfluddet, som forhen brugtes ved Brunsten og til Fosterets Udvikling, maa blive disponibelt og benyttes i den Retning, i hvilken Ernæringen fortrinsvis har været ledet.

Men naar den ene Side af Rjønslivet totalt udsluffes, maa det saa ikke virke indskrænkende paa den anden; naar Koen kastreres, maa saa ikke Mælkeaffondringen standse? nei! ifølge det naturlige Forhold, i hvilket disse to Virksomheder staa til hinanden, nemlig at Mælkeaffondringen netop danner Fortsættelsen af Eggestokkenes og Børens Affondringer og finder sin naturlige Afleder i en fornyet Virksomhed af disse, lod det sig ikke antage, men snarere, at Mælkefjertlernes Virksomhed vilde vare længere og blive større, idet den naturlige Aarsag til en Indskrænkning deri bliver fjernet. Der er ikke mere usandsynligt i, at en kastreret Ko skulde kunne blive ved at mælke i lang Tid, end der er i, at en Amme kan vedblive at amme sit Barn i flere Aar, om end hun ikke bliver befrugtet igjen, og der er en høi Grad af Visshed for, at de Forstyrrelser, som ellers Rjønslivets Uttringer bringe i Mælkeaffondringen, ikke ville indtræde her. Og om Ydelsen skal blive betydelig eller ringe, kan ikke afhænge af Eggestokkenes Borttagelse i og for sig, naar ikke Sundheden i det Hele forstyrres deraf, da dette Indgreb ikke direkte berører Mælkefjertlerne; det er afhængigt af den Udvikling, til hvilken disse have været drevne, og af om deres Ydelse vedvarende bliver ledet paa rette Maade.

At der, naar dette Aflob ogsaa stoppes eller standser af sig selv, maa udvikle sig en Tilbøielighed til at samle Fedt, som er den mest almindelige Udvei, Organismen benytter til at anvende Overfluddet, og at denne Tilbøielighed maa staa

i Forhold til de Krav, som de tidligere Fordringer have stillet til Ernæringsens Virksomhed, er en saa dagligdags Erfaring, at jeg ikke behøver at opholde mig ved den.

Naar nu Erfaringen viste Resultater, der stemmede overens hermed, og det gjorde den og vil kunne gjøre, saa tør det ikke nægtes, at disse maatte være opmuntrende; men for at Regningen skulde holde stik, maatte de ikke kjøbes for dyrt; der maatte ikke være for stor Sandsynlighed for et uheldigt Udfald af Operationen, naar ikke de heldige Resultater skulde tabe deres Betydning i økonomisk Henseende, men dette var dengang ikke Tilfældet.

Operationen, Eggestoffenes Borttagelse, udførtes dengang ved at gjøre et Indsnit i høire Flanke, et Keisersnit, og derigjennem opsøge og udtage Eggestoffene og rive dem af. Men baade ved den paa denne Maade uundgaaelige Indtrængen af Luft i Bughulen og ved den Eggestoffenes Afrivning paa følgende Blødning medførte Operationen stor Fare for Forblødning og Bughindebetændelse.

Det vakte derfor en ikke ringe Opsigt og Glæde, da Charlier, dengang Dyrslæge i Reims, nu Dyrslæge ved Omnibuskompagniets Hestedepot i Paris, fremstod med en ny Operationsmethode, der var langt simplere at udføre, næppe smertefuld for Dyret og, i en øvet og forsigtig Operatørs Haand, saa godt som farefri. Medens man hidtil havde opereret gjennem Flanken og her maattet gjøre saa stort et Indsnit igjennem Huden og flere krydsende Muskelag, i hvilke der er stor Tilbøielighed til at komme Sænkingsabscesser, at man kunde føre Haanden og Underarmen derigjennem ind i Bughulen for at søge og fremdrage Eggestoffene, saa viste Charlier, hvorledes man ved et ubetydeligt Indsnit i Børstebens øverste Bæg, saa stort, at Pege- og Mellemvingren netop kunne føres derigjennem, kan fatte Eggestoffene og føre dem ind i Skeden, samt hvorledes man kan fjerne dem, uden Fare for Forblødning. Da denne Operations-Methode er saa simpel og smuk, tør jeg maasse gjøre mig Haab om uden at trætte Forsamlingen at turde beskrive den lidt nøiere.

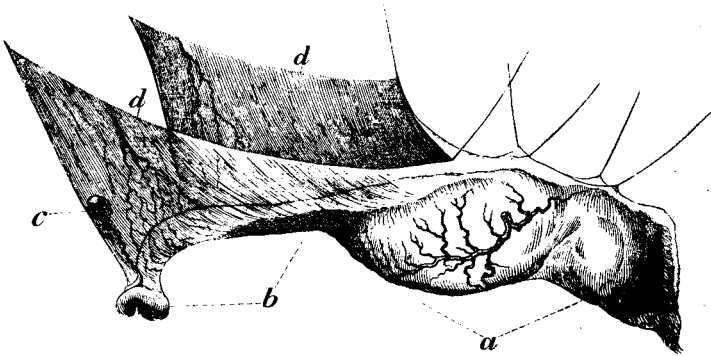

Fig. 1.

Kjønnsorganerne — Skeden, Børen og Eggestoffene —
 ligge i Bækkenhulen, over Urinblæren og under Endetarmen,

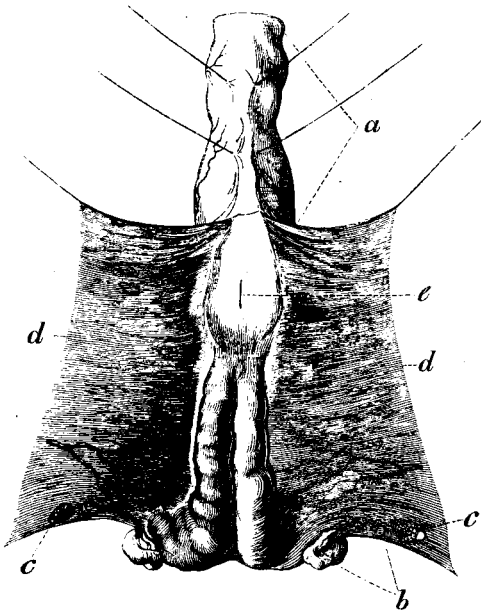

Fig. 2.

Fig. 1 og 2. *a*, Skeden. *b*, Børen. *c*, Eggestoffen. *d*, de brede Bør-
 baand. *e*, Snittet i Skeden.

ophængte i et Par Folder af Bughinden, de brede Børbaand, som fra Siberne af Bækkenet slaa sig hen til dem.

Skeden er en i en Bue opad mod Korsbenet høiet Kanal af en meget forskjellig Længde og en endnu mere forskjellig Vidde, tilbøds efter som Dyret har sødt flere Gange eller ikke. Hos den Ko, som har kæbet, er den altid saa vid, at man kan bevæge Haanden temmelig frit i den. Dens nedre Bæg og Sidevæggene ere meget aarerige, medens den øvre Bæg er meget sparsomt forsynet med Aar; denne Bæg er derhos, især i den forreste Del, meget tynd, næsten dannet af Slimhinden og Bughinden alene. Fortil rager Børen med Børmunden omtrent en Tomme ind i Skedens Grund; udenfor Fødslen er Børmunden sammentrukket saaledes, at et Legeme af en Penneposes Tykkelse ofte vanskeligt nok kan bringes ind i den.

Børen dannes af to, omtrent 10 Tommer lange, pølseformede Legemer, Børhornene, der bagtil smelte sammen i det omtr. 2 Tommer lange Børlegeme, som ender i Børmunden. Børhornenes forreste Halvdele bøje sig nedad, udad, bagtil og opad i en Spiral, saaledes at deres Spidser rage opad og fremad; de gaa over i Eggelejerne, et Par meget tynde Kanaler, der løbe stærkt slyngede opad i de forreste Folder af de brede Børbaand, henimod Eggestoffene, hvor de ende med et Par fryndsebe Udvidninger, der under Brunsten svulme og omfatte Eggestoffene, for at opfange det modne Eg, naar det udskilles. Eggestoffene ere et Par fjertelagtige Organer af en uregelmæssig oval Form og af Størrelse som en lille Nød til en stor Valnød. 3 Reglen er den høire betydeligt større end den venstre, der ofte kan være særdeles ringe udviklet, ikke meget større end en Ært. De ere ophængte i de forreste Folder af det brede Børbaand, almindelig $1\frac{1}{2}$ —2 Tommer over det tilsvarende Børhorns Spidse. Aarerne til dem komme fra Børhornet og løbe ligesom Eggelejerne stærkt slyngede opad i Følben af Børbaandet, saaledes at de trænge ind i Eggestoffene paa Midten af disses indadvendte Side.

Det er i den øvre Bæg af Skeden, hvor den er tyndest og mindst forsynet med Aarer, at man efter Charliers Methode

gjør et Indsnit, hvorigjennem man tager Eggestoffene een efter een ind i Skeden og fjerner dem. Til at udspænde Skeden og fixere den, saavel som for at have Veiledning for Kniven, naar Indsnittet gjøres, benyttebe Charlier et temmelig kompliceret Apparat, en Dilator, men denne har lige fra Begyndelsen af mødt Modstand, dels som unødvendig, kostbar og slem at holde i Orden, dels som skadelig, i det den foruroliger Koen og bringer den til at føre paa, hvorved Operationen besværliggjøres i høi Grad. Charlier har ogsaa selv forladt den og mere og mere nærmet sig til det simpleste Instrument, der bruges for at erstatte Dilatoren, en lidt høiet Stok med en tynd Spids og en Knop bag denne. Til at gjøre Indsnittet bruges en Kniv, med skjult Blad, som kan føres frem ved Hjælp af en Knap, som rager frem foran paa Skaftet. Til Afdreiningen af Eggestoffene bruges en Tang (see Fig. 3) med Diekjæster og c. 18 Tommer lange Grene, forsynede med en Fjerhage, som kan smække i, naar Tangen lukkes. For at kunne holde imod med tilstrækkelig Kraft og begrænde Snoringen til det Sted, hvor man ønsker, at Vaandet skal snoes over, benyttes et Fingerbøl eller en Ring (see Fig. 3) med en taffet Blade til at sætte paa første Led af Tømmelfingeren paa den Haand, man holder imod med.

Naar Koen skal opereres, maa den helst have sultet 6—8 Timer; den stilles lidt høit bagtil, saaledes at Bugindvoldene kunne synke fremad, og holdes ved Hovedet af en Mand, medens en Medhjælper staaer ved hver Side af den. Er Urinblæren fyldt, bringes Koen til at urinere, Endetarmen tømmes, og derefter renses Mellemkjødet og Kjønsdelene omhyggeligt med en Svamp, for at intet Smuds skal følge med Operatørens Haand ind i Bughulen, hvorefter Kjønslæberne indgnides med Olie. Holdende Kniven i lukket Haand fører Operatøren da denne ind i Skeden til Børmunden, saa varlig som muligt, for ikke at forurolige Koen mere end nødvendigt og bringe den til at føre paa, bringer med den anden Haand Stoffen ind, leder den langs Armen hen til Børmunden og fører dens Spids ind i denne.

Skeden trækker sig strax noget sammen om den indbragte Haand, men, forsaavidt Koen ikke er brunstig, i hvilket Tilfælde den trækker sig meget stærkt og vedholdende sammen, slappes den i Reglen igjen efter nogle Sekunders, høist en Minuts Forløb.

Naar dette er skeet, spændes Skeden efter Længden ved Hjælp af Stokken, Operatøren søger med den indbragte Haands Pegefinger Stedet, hvor Indsnittet skal gjøres, i den øverste Bæg, omtrent 1 Tomme bag Børmunden, stemmer Kniven med tilbagetruffet Blad imod dette og fører da med Tommelfingeren imod Knappen Bladet frem, saaledes at det gennemskjærer Skedens Bæg med det samme, og trækker saa Kniven bagtil, indtil Snittet er stort nok til at føre Pege- og Tommelfingeren igjennem, 1—1½ Tomme. Derefter trækkes Knivsbladet ind i Skaftet igjen, og Kniv og Stof fjernes.

For saavidt Snittet er gjort paa det rette Sted, er Blødningen heraf høist ubetydelig; men det er ikke alene af Hensyn til Blødningen, der dog aldrig kunde blive farlig af et saadant Saar i Skeden, at det er af Bigtighed at gjøre Indsnittet paa det rette Sted; men dersom man gaaer for meget til Siden, kommer man let ind i Folden mellem det brede Børbaands Blade, og man kan da ikke komme ind i Bughulen til Eggestoffene.

Igjennem Snittet fører Operatøren de to Fingre ind i Bughulen, søger langs Børhornet og Børbaandets forreste Fold op til Eggestoffen, fatter denne og trækker den igjennem Abningen ind i Skeden, bringer med den frie Haand Tangen ind i Skeden og lægger den om Eggestoffen, idet han bestræber sig for, at den tandede Del af Kjæsterne kommer til at fatte om Børbaandet, breier da Tangen nogle Gange, altid indenfra udad, altsaa ved høire Eggestof fra høire til venstre ved venstre Eggestof fra venstre til høire; naar efter et Par Dreininger Børbaandet er snoet, undersøger han, om Snoringen ligger midt i Tangens Kjæster, bringer den i modsat Fald dertil, fører da paa Enden af Stokken Ringen ind til

Haanden i Skeden og fatter ved Hjælp af den fast om Børbaandet, saaledes at han kan begrænde Snoningen til den bagfor Ringen værende Del og om muligt bringe Baandet til at gaa over her.

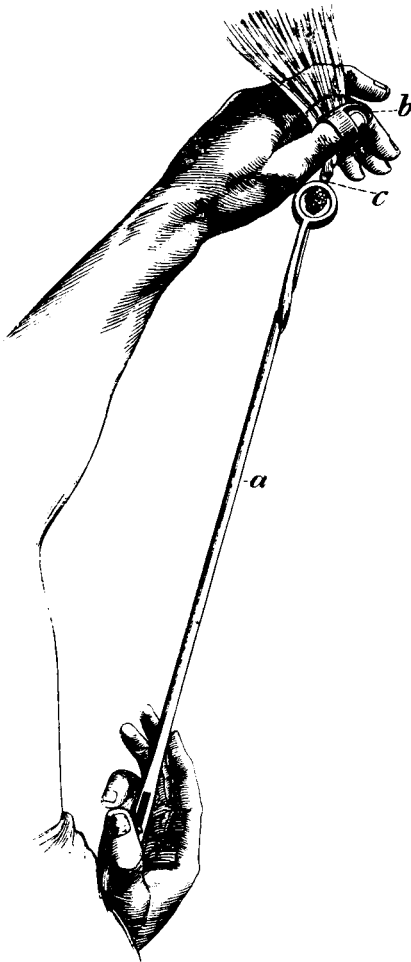

Fig. 3*).

berne dreies over x mod hinanden, da i det Tilfælde Karrene kunne springe med det samme, inden de ere blevne snoede, og

Efter nogle Snoninger, gjerne færre jo ældre og magrere Dyret er, mærkes det tydeligt, at Baandet springer, og det er da væsentlig kun Karrene, som holde; man trækker da let i Tangen, medens man vedbliver at sno, indtil ogsaa Karrene ere snoede over, hvad der gjerne steer efter 16 til nogle og tredive Snoninger.

Det er af Bigtighed at foretage Afbreiningen med Omhu og Varsomhed og navnlig sørge godt for, at Baandet er snoet, inden man fatter det med Ringen paa Fingeren, at det ikke skal rives itu, ved at Fla-

*) Fig. 3. a, Tangen. b, Ringen. c, det snoede Børbaand.

der da vil komme betydelig Blødning. Naar Afbreiningen derimod er udført rigtigt, bløder det slet ikke af de snoede Kar, og hele Blødningen ved Operationen udgjør næppe mere end et Fingerbøl fuldt. Naar begge Eggestokke ere fjernede paa denne Maade, renses Skeden med Haanden eller en Svamp, og Operationen er da fuldført. Saaret i Skeden er gjerne lægt efter et Par Dages Forløb.

Vigeoverfor den forhen brugte Operationsmaade frembyder denne Methode ganske betydelige Fordele. Medens tidligere Indsnittet gjordes i Flanken, hvor man maatte gennemskjære Huden, der er saa særdeles sølsom, og Bugmusklerne, der krybse sig, og imellem hvilke der er saa stor Tilbøielighed til at komme Sænkingsabscesser, der kunne forhale Lægningen i meget lang Tid, gjør man her Snittet i saa godt som alene to tynde meget lidet sølsomme Hinder, Skedens Slimhinde og Bughinden, i hvilke Saaret er meget villigt til at læge ved første Forening i Løbet af et Par Dage. Medens det ved hin Methode var noget nær umuligt at forhindre Luftens Indtrængen i Bughulen, idet det betydelige Saar jo ikke kunde udvide sig og trække sig sammen, efter som Armen førtes ind i og ud af Bughulen, kan man her ved nogen Agtpaagivenhed aldeles forebygge Luftens Indtrængen eller dog begrænske den til en meget ringe Mængde, der i hvert Fald har staaet en Tid i Skeden. Medens man tidligere ved simpelthen at overrive Arterne til Eggestokken hidførte Fare for betydelige Blødninger fra dem, kan man ved at sno dem over luffe dem saa fuldstændig, at der ikke kommer Spor af Blødning fra dem; og endelig har det ogsaa nogen Betydning, at man efter denne Methode plager Dyret saa lidt, at man aldeles kan unblabe at fængsle det. Jeg har opereret Køer, som have taget sig saa lidt af det, at de endog have pillet i Strøelsen, medens de bleve opererede, ja det har undertiden havt Udseende af, at de have havt en Følelse af Vellyst derved.

Paa denne Maade har Charlier kastreret en stor Del Køer, flere Hundrede, med forholdsvis ringe Tab; men medens han saaledes viste sig som en baade behændig og forsigtig

Operator, var han uforsigtig i mere end een Retning. Han var Enthusiast for sin Opfindelse og syntes gjerne at have villet kastrere Alverden paa denne smukke Maade; han nøiedes ikke med at tage sig af de Køer, som vare tjenlige dertil, alle over en lav Sko, som man siger, Kvier, ja Hopper skulde fra nu af gjøres delagtige i dette Gode, og det gif virkelig saavidt, at der hævede sig Stemmer, som med fuld Alvor advarede mod Ariens Tilintetgjørelse. Saaledes spolerede Charlier selv noget Virkningen af sin smukke Opfindelse, for hvilken han iøvrigt paa Pariser Udstillingen i 1855 blev hædret med Sølvmedallien; men medens han, som sagt, var en forsigtig, tænksom og behændig Operator og bejælet af en Kjærlighed til sin Opfindelse, som ikke tillod ham af Pengehensyn at sætte dens Ny paa Spil, saa kom der mange Esterlignere, der, for at fortjene saamange flere Honorarer, tilfjedatte alle andre Hensyn og kastrerede Dyr, om hvilke man forud kunde sige, at Kastrationen vilde give Stødet til deres Død, idet de lede af farlige Sygdomme.

Dg Charlier selv bidrog ogsaa paa en anden Maade til at sætte Operationen i Miscredit som Charlataneri. Han fremstod i det franske keiserlige Akademi for veterinaer Medicin med en Afhandling om Udbødningen og dens Resultater, i hvilken disse vare saa aabenbart stillede i et Rosenkjen, at han derved gav sine Modstandere, og dem havde han som enhver Opfinder mange af, stærke Vaaben i Hænde imod sig. Der regnede i Akademiet Vittighedspile ned over ham, man talte om den gylde Tid, da hele Paris skulde lykkeligjøres med Charliers guddommelige Fløde, om hvorledes Landet vilde komme til at svømme i Velstand ved Hjælp af de Milliarder, som Kastrationen af Køer efter Charliers Methode vilde indbringe, osv., og det synes virkelig at have gjort selv Charlier træt. Jeg besøgte ham i Sommeren 1865, men da tænkte han ikke mere paa Kastrationen; om det var af disse Grunde, eller fordi han da havde gjort en ny Opfindelse, en aparte Maade at beslaa Heste paa, skal jeg ikke afgjøre; dog er jeg

tilbøielig til at antage den sidste Grund som den virksomste, thi hans nye Opfindelse beherskede aabenbart alle hans Tanker; han talte om den og kun om den uafbrudt.

Men, vil man indvende, dersom Sagen i og for sig havde været god, saa maatte den kunne have holdt sig uden hans Hjælp; thi dersom Operationen kun kunde lykkes fuldstændig i hans eller nogle Faa's Hænder, saa var den betydningsløs, og der var følgerig intet bedre at gjøre end at lade den hvile. Jeg troer dog, at dette ikke er Tilfældet.

Charlier behandlede een Side af Sagen og behandlede denne godt, det var Operationen i og for sig. Men der er flere Sider, som han enten gled meget let hen over eller lod rent ligge, og som dog ubetinget ere meget, om ikke lige saa vigtige for Sagens Fremgang, og dertil hører: Valget af Inddividerne, af Tidspunktet for Operationens Udførelse og de Foranstaltninger, den Efterbehandling, som maa træffes for at sikke baade Operationens heldige Udfald og de bedst mulige Resultater deraf. Disse Sider lod som sagt Charlier ligge, og indtil de bleve behandlede, maatte Resultaterne blive usikre og overfor de glimrende Løfter stoffende.

Det er en Selsølg, at Kastrationen ikke er eller kan være et Universalmiddel mod alle de sygelige Tilstande, som saa hyppig træffes hos ældre Malketøer; det er ligeledes klart, at en utrivelig Ko ikke kan meddeles Trivselighed ved at blive kastreret; det kan endog ikke med nogen til Visshed nær grændsende Rimelighed forudsiges om den, hvis Utrivselighed skyldes en sygelig Udvikling af Kjønslivet, om end Ursagen her hæves ved Kastrationen, idet der kan være fremkaldt Forstyrrelser i Organismen (maaste i Hjernen eller Rygmarven) som aldeles ikke lade sig udjævne derved; det er endvidere klart, at en Ko, hvis Mælkefjertler ere ringe udviklede, ikke vil blive en bedre Malketo, fordi den bliver kastreret; og derfor feilede Charlier høilig, idet han fremstod og erklærede, at her var et Middel til at slutte Rilden til de fleste af Koenes Sygdomme, her var fundet en Maade, paa hvilken man kunde bringe enhver Ko til at malke godt mindst 18 Maa-

neber itræk og saa faae den fed paa et Foder, den ellers kun kunde leve ved, og det et Middel, som lod sig anvende paa enhver Ko uden Hensyn til, om den var i den eller den Stand, om den var brunstig eller selv drægtig, da den i saa Fald vilde abortere fort efter Kastrationen, uden at denne generede den.

Det var ikke Maaden, paa hvilken Operationens Fremgang kunde sikkes, det var Maaden til at fremkalde overdrevne Forventninger, derpaa følgende Stuffer og deraf udspringende Mistillid til Operationens Værd, og det blev ogsaa Følgen. Ovenpaa Rusen fulgte her, som overalt, en Slappelse, og først efter at denne er veget, og en rolig og besindig Afveining af Forholdene har kunnet gjøre sine Frugter gjældende, tør det antages, at Operationen vil kunne komme til at indtage den Plads, den fortjener.

Men, kunde der spørges, fortjener da virkelig denne Operation nogen Opmærksomhed, er det berettiget, at vi offre den en Tanke? Jeg skal forsøge at besvare disse Spørgsmaal og til den Ende undersøge:

1. den Betydning, den vilde kunne have i statsøkonomist Henseende, og

2. om dens Udførlighed ikke vilde lægge Hindringer iveien for dens almindelige Anvendelse.

Med Charliers Feil for Die skal jeg forhaabentlig vogte mig for at begaa noget lignende.

Ved Erfaringer, som den fysiologiske Indsigt kun kan godkjende, er det paaviist, at den kastrerede Ko vedbliver at malke, saa det kan betale sig at holde den som Malkko, i et længere Tidsrum end den, som enten lades ubefrugtet eller befrugtes paany, samt at den bliver lettere fed. Der angives desuden, at dens Mælk er federe end den Ukastreredes, men skjøndt dette er rimeligt, skal jeg ikke opholde mig derved, da der, saavidt jeg veed, ikke findes sammenlignende Analyser, som godtgjøre det; og jeg ei heller ved mine Forsøg har havt Leilighed til at konstatere det; ligeledes skal jeg ikke opholde mig ved den Fordel, som flyder af, at der hos den

kastrerede Ko ikke indtræder de ellers hyppige Forstyrrelser i Mælkebylden som Følge af den tilbagevendende Brunst, da denne Fordel dog ikke er bethdelig eller ialfald er meget vanskelig at beregne. Angaaende Størrelsen af den Forlængelse af Mælkeønnen, som ved Kastrationen bibringes Koen, ere Angivelserne meget forskellige, kunne ifølge Sagens Natur ikke være enslydende, da det afhænger af Dyrets Individualitet, Pleien og flere forskellige Forhold; almindelig anslaaes dog den Tid, i hvilken en kastreret Ko vil vedblive at mælke saaledes, at det kan betale sig at holde den som Mælkeko, til gennemsnitlig 18 Maaneder, og jeg troer derfor ikke at sætte det for høit, naar jeg beregner, at den Udsætterko, som uden at være kastreret vedbliver at mælke saaledes i 6 Maaneder, vilde som kastreret vedblive dermed i et Aar, at der altsaa ved Kastration vilde gives Mælketiden en Forlængelse af gennemsnitlig 6 Maaneder. En Beregning over Udbytten af det forøgede Anlæg til Fedme, som meddeles Koen ved Kastrationen, er ganske vist meget vanskelig, men jeg troer dog næppe at regne for høit, naar jeg siger, at den Udsætterko, som uden at være kastreret sælges til Slagteren for 40 Rdl., vilde under iøvrigt lige Forhold, kunne have naaet en Værdi af 50 Rdl., naar den var bleven kastreret. Men for et Land med Danmarks Kjøhold vilde et saadant Merudbytte af Udsætterkoerne have en stor økonomisk Betydning.

Der var i Kongeriget Danmark i 1861 756,834 Stkr. Køer paa 2 Aar og derover; lad os antage, at der nu med et rundt Tal findes 750,000.

Antage vi, at i Gjennemsnit hver 9de Ko udsættes, saa bliver der aarlig et Antal af 83,333 Stkr. Udsætterkoer; i Virkeligheden er Antallet vistnok ikke lidet høiere, thi om end Koen gennemsnitlig holdtes til den er 11 Aar, hvad den ganske vist ikke gjør, saa kommer dog de udsatte Overløbere til, og Antallet af Udsætterne nærmer sig maasse mere 15 pCt. end omtrent 11 pCt., som her er regnet.

Antage vi endvidere, at de tre Fjerdedele af disse egnede sig til Kastration og bleve kastrerede, og her regner jeg atter lavt og vilde maasse være Virkeligheden nærmere om jeg sagde de $\frac{1}{10}$, saa faa vi 62,500 kastrerede Køer. Antage vi endelig, at disse, som foran nævnt, vilde i Gjennemsnit malke 6 Maaneder længere, saa det kunde betale sig at holde dem som Malkekøer, og i den Tid hver give et Overskud af 8 Stk. daglig, samt ved Afhændelsen kunde udbringes til 10 Rd. mere pr. Stk., end naar de ikke vare blevne kastrerede, saa vilde dette give et aarligt Merubbytte af over 1,572,900 Rd.

Drages herfra som Tab ved Kastrationen $\frac{3}{4}$ af Køernes Værdi, hver Kø beregnet til 50 Rd. paa den Tid, Kastrationen foretages, altsaa 93,750 Rd., bliver tilbage som rent aarligt Merubbytte 1,479,150 Rd.; og jeg tør tro, at Tabet næppe vilde blive større, naar Operationen blev almindelig.

Et Tab som Følge af Upasselighed efter Operationen og deraf følgende forringet Udbytte lader sig næppe beregne og udgjør vistnok saa ringe en Størrelse, at det godt kan udelades af Beregningen.

Men det er en Selvfølge, at denne betydelige økonomiske Gevinst maatte sthydes hen blandt de gyldne Drømmes Tal, dersom Operationens Udførelse var forbundet med saadanne Vanskeligheder, at den kun i en Enkelts eller Faa's Hænder vilde lykkes og lykkes saaledes, at Tabet ikke blev for stort. Men det troer jeg maa siges langt fra at være Tilfældet. Operationen i og for sig er ikke vanskelige, end en Del andre, som udføres af Dyrlægerne trindt om i Landet, næppe vanskelige end Kastrationen af Sogrise f. Ex., og Køen har blandt alle vore Husdyr den mindst følsomme Bughinde og taaler derfor bedst saadanne Operationer, som ville medføre en skadelig Indvirkning paa denne. Det er klart, at Operationen vilde lykkes bedre for nogle end for andre, men saaledes er det jo med alle den Slags Ting, og det vilde jo kun have tilfølge, at den, som var dygtigst og heldigst, vilde have den største Søgning, vilde komme til at kastrere flest.

Ved Understøttelse fra det kongelige Landhusholdnings-selskab fattes jeg istand til i Begyndelsen af 1865 at foretage nogle Kastrationer, væsentligst som Forsøg; jeg skal tillade mig at meddele en kort Udsigt over Resultaterne heraf i den Tanke, at de kunne tjene til nogen Begrundelse af det tidligere anførte.

Jeg udbødede hos forskjellige Mænd ialt 40 Stkr. Køer; de vare i en Alder af fra 5—20 Aar, Flertallet magre, saaledes som de almindelig indsættes hos Brændevinsbrændere og Køholdere her i Byen og Omegnen. Deraf døde 1; 3 bleve syge efter Operationen, men kom sig, de 2 efter 14 Dage til 3 Ugers, den tredie efter omtrent en Uges Forløb. Hos alle de andre viste der sig intet andet Tegn paa Livelse efter Operationen end en Trippen med Bagbenene den første Dag som Udtryk for den Smerte, Saarene forarsagede. Dagen efter aade de godt, malkede som sædvanlig og viste intet Tegn paa Smerte.

Den Kø, som døde, led af Bughindebetændelse, men det fortjener at bemærkes, at det var en særdeles finhudet Kø, og at der et Par Dage efter, at den var bleven opereret, indtraf en meget stærk Kulde, som maatte kunne have saameget større Betydning, som Stalden laa meget udsat for Vinden fra Spen. De to andre lede af Børbetændelse, der ganske vist satte dem meget tilbage, men ingenlunde var farlig. Alle disse tre vare meget stærkt fodrede Dyr, og de havde staaet paa Stald i over tre Maaneder efter Kælningen, inden Operationen udførtes; den ene var desuden rimeligvis, den anden afgjort brunstig, da Operationen udførtes.

Den fjerde, som blev syg og led af Bughindebetændelse, havde staaet paa Stald og var fodret meget stærkt et Aar; var altsaa baade finhudet og i god Stand, og det var ligeledes i Slutningen af Januar, da den strænge Kulde indtraf, at den blev syg; den stod i en meget varm Stald, og der var blevet luffet en Lem op ligeudfor den Plads, paa hvilken den stod, fordi Regteren fandt Stalden for varm. Det tør derfor antages, at Forskjølelse begge Steder spillede en Rolle med i Sygdommens Udvikling.

Siden den Tid opererede jeg ingen, saalænge Vinteren varede, hvor jeg ikke troede mig istand til at være Herre over Temperaturforholdene, og jeg opererede heller ingen, som var fodret stærkt i længere Tid, medmindre den blev sat paa Røer og Halim eller et andet slappende, mælkebevægende Foder fra Kælningen til den skulde opereres.

Hos fire af de Røer, jeg opererede, blev Kastrationen udført som Kur for en sygelig Udvikling af Rjønndriften (Nymphomanie). De lede ikke mere end de andre, skjøndt Operationen her blev foretaget hos de 2 et Aar, hos de andre 6—8 Maaneder efter Kælningen, men Nymphomanien blev ikke helbredet derved. I den første Tid efter Kastrationen syntes det vistnok, som Kuren var lykkes, men senere indtraadte Brunsten igjen, om end ikke saa hyppig eller vedholdende som før. Hos nogle af de andre kastrerede Røer hittede der sig Tegn til Brunst 6—10 Uger efter Kastrationen, men Brunsten var ikke stærk eller vedholdende og indfandt sig ikke flere Gange. Af den Slagter, som havde kjøbt den, erholdt jeg Rjønndelene af een af disse til Undersøgelse, og fandt et tydelig gult Begeme (corpus luteum) paa det Sted af høre Børhorn, hvor jeg maatte formode Nesten af Eggelederen, og der maatte altsaa være blevet et Eg tilbage, da Eggestoffen blev fjernet.

Med Hensyn til Udbyttet er jeg ikke istand til at meddele nøjagtige Oplysninger for det langt overveiende Antal af opererede Røers Vedkommende. Det eneste Sted, jeg har opereret, hvor Mælken bliver maalt for hver Ko en Gang om Ugen, og hvor jeg i det Hele kunde faae de Oplysninger, jeg ønskede, var hos en Gaardmand Jens Larsen i Brøndshøj.

Jeg opererede her 7 Røer; Resultaterne findes fremstillede i Tabellen paa næste Side.

Hos en anden Mand i Brøndshøj kastrerede jeg 10 Røer; han var i det Hele godt tilfreds med Resultatet, og der var flere af de kastrerede, som malkede ligesaa godt et Aar efter Operationen, som da denne blev udført, men saavel her som de øvrige Steder beroede Angivelserne paa Malkepigernes og

Nr.	Signalment.	Sjuskabs- pris som betalt.	Gjens- købt sølv.	Mønter den blev sølv. bølg.	Mønter at give samme Sølv. Sølv.	Mønter, da den blev sølv, bølg.	Dele af Mønter, mængden efter Rastrea- tionen har ubgjort.	Gjens- købt sølv.	Sølv for Sølv.	Bemærkninger.
1	midbestor, fjæve bygget pønt, 10—11 Mar, mager.	38b. 50	$3\frac{1}{2}$ 1864	11—12 pønter.	til den i Marts 1866.	8 pønter.	5427 pønter.	først i Marts 1866.	38b. 63	
2	fulle, midbestor, velbygget, pønt, 8—9 Mar, mager.	46	$\frac{5}{8}$ 1865	11—12 pønter.	til først i Marts 1866.	9 pønter.	5792 pønter.	først i Marts 1866.	63	
3	1. midbestor, pønt, 7—8 Mar.	43	$\frac{6}{8}$ 1865	7—8 pønter.	til den i Sunt 1865.	blev gøltet c. 3 Uger før, da den møntede et par pønter.	1790 pønter.	først i Marts 1865.	50	Der færet angrebet af Raabforgiftning fra Baren, 4 Uger før Rastreaionen foretoges. Købet var smukt mættet, men ikke fuldt saa magtfuldt som Sundet. Den havde vist Spor af Synt engang, og der fandtes et gult Regene paa høje Sølvhorns Sølv.
4	midbestor, bred, pønt, 9 Mar, mager.	58	$2\frac{9}{8}$ 1865	9—10 pønter.	til først i Marts 1865.			i Febr. 1866.	30	Erholdt om Sommeren paa venstre Side af Sjagen en færlig Smutning (var fan- samligvis bleven fanget), som gav Mønter- ning til en meget betydelig Mængde; om- rent femten indtraadte der en forstær- ret Sælf Sølvhorns, og efter den Tid indvæ- den paa det, saa den følgende mager.
5	1. mfr. pønt, mager.	haabde købt et par paa Sølv.	$2\frac{3}{8}$ 1865	10—11 pønter.	til først i Marts 1866.	møntede ved Marts aarsid 1867 8 pønter.	5837 pønter.	er ikke købt endnu.		Den er godt kølet og vil omtr. være 60 pønter. varet til Sølvgjæmning.
6	midbestor, bred, 9 Mar, temme- lig god Sølv.	var tillagt paa Sølv.	$1\frac{5}{8}$ 1866	9—10 pønter.	til den i Marts 1866.	6—7 pønter.	3210 pønter.	62 pønter.		Søbbe afvig varet nogen god Mønter og hvor færet længe gølt; Sjagen anførte, at den var færet at færet sølv, efterat den var bleven sølv.
7	midbestor, pønt, 18—20 Mar.		$1\frac{2}{8}$ 1865	2—3 pønter.				er ikke købt endnu.		Søbbe varet en ubemærket Mønter, men var afvig.

Røgterens Skjøn og kunde derfor ikke være nøiagtige. Denne Mand iagttog, at alle de kastrerede Røer viste sig brunstige, da de en Dag bleve slupne paa Græs, men Brunsten var ikke vedholdende og indfandt sig ikke flere end een Gang; den maatte derfor mere betragtes som et Kuriosum, end som noget der kunde have Indflydelse paa Udbytet af Operationen.

Man vil maaske med Rette kunne forekaste mig, at dette Antal Forsøg var meget ringe i Forhold til den Betydning, jeg unægtelig tillægger Sagen, og jeg skal villig indrømme dette; men jeg afbrødes ved en tre Maaneders Reise i Sommeren 1865, og, siden jeg kom hjem derfra, har jeg været saa optaget af andre Forretninger, at jeg ikke har kunnet affee Tid til at beskæftige mig dermed. Dertil kom, at Kvægholdet blev indskrænket paa Grund af det knappe Foderaar i 1865, saa de Mænd, jeg især stulde kastrere hos, intet nyt Kvæg anskaffede, saameget mere, som Lødekøerne i Foraaret 1866 vare usædvanlig dyre, og endelig at een af de Mænd, hos hvilke jeg kastrerede flest, frastlyttede Forpagtningen sidste Foraar.

Jeg nævnte tidligere som en af de Grunde, man maatte tilskrive den ringe Fremgang, Operationen har havt, at Charlier lod flere Sider af Sagen ligge, og det Sider, som havde en stor Betydning for Operationens Fremgang, saaledes Valget af Individet, dets Tilstand, Efterbehandling o. s. v.

Med Hensyn hertil skal jeg tillade mig at fremsætte det, jeg, ifølge min Erfaring, kan sige derom.

Koen kan kastreres paa denne Maade i enhver Alder, naar kun Skeden er bleven vid nok til at tillade Operatøren at bevæge Haanden frit deri; men naar den har naaet Uffælbighedsalderen, synes Resultatet af Kastrationen at være ringe om ikke ligt 0.

Det Tidspunkt, i hvilket Kastrationen helst bør foretages, synes at være femte Uge efter Kælv-

ningen. — Jeg er tilbøielig til at tro, at den fjerde Uge vilde være at foretrække, da de Forandringer i Rjønorganerne, som sthldes Drægtigheden og Fødslen, til den Tid ville være udjævne, og Koen ikke sjældn yttre Brunst allerede i 5te Uge eller selv før; men jeg har ingen Erfaring at støtte mig til i saa Henseende, da jeg ikke har kastreret nogen før fire Uger efter Kælningen. Charlier angav 7de Uge som den mest passende Tid, og der lader sig næppe indvende andet derimod end, at det da bliver vanskeligere altid at undgaa Brunsten.

Saa vel under selve Brunsten som et Par Dage før og efter (forsaavidt det lader sig bestemme) bør Kastrationen ikke foretages. — Medens Rjønslivet i Mellemtiden slumrer, indtræder der med den begyndende Brunst et forhøiet Liv i dets Organer, de blive blodfyldte og Sædet for en livlig Stofvæxling, og det er en Selvsølge, at Indgrebet kun kan blive føleligere derved.

Charlier angiver, som ovennævnt, at have kastreret uden Hensyn til, om Koen var brunstig ja selv drægtig og uden at spore skadelige Følger deraf. Men det er i hvert Fald uforsigtigt, og, at slutte efter de Erfaringer, jeg har gjort, kan det give Anledning til en Vørbetændelse, der, om den end ikke er farlig, dog kan sætte Koen meget tilbage.

Ved nogen Øvelse er det ikke vanskeligt at komme til Kundskab om, hvorvidt Rjønorganerne ere i Virksomhed; i saa Tilfælde vil Skeden trække sig stærkere og mere vedholdende sammen om Haanden, naar denne føres ind deri, medens den, naar Rjønslivet ikke er vakt, snart — efter nogle Sekunder til en Minut — slappes, naar Haanden er ført ind. I første Tilfælde vil ogsaa Varmen i Skeden være forhøiet og Slimaffonbringen stærkere end sædvanlig.

Jeg nævner dette her, fordi der kan tænkes flere Omstændigheder, som kunde bevæge Dhr. lægen til at styde dette Hensyn tilside; for det Første skal han i dette Tilfælde have gjort baade sig selv og Folkene paa Stedet forgjæves Meilighed, og dernæst kan han blive nødt til at overvinde den ube-

hagelige Tanke, at Eieren kan optage det som en Usikkerhed fra hans Side, naar han, efter at have gjort alle de forberedende Foranstaltninger, erklærer ikke at ville operere Koen nu, da han anseer den for brunstig, om end Eieren og Følene ikke have mærket noget af de sædvanlige Tegn derpaa.

Koen bør ikke være fed, end ikke gjerne velnæret, naar Operationen skal udføres; har den været kraftig fodret, bør den sættes paa mindre nærende, helst mælkebevende Foder, fra Kælvingen til den Tid, da den skal kastreres.

Det er en ofte fremsat om end aldrig forklaret Paastand, at stærk Fodring giver Tilbøielighed til Betændelser i de serøse Hinder; og i de Tilfælde, i hvilke jeg har seet Bughindebetændelse optræde efter Kastrationen, har Koen været stærkt fodret. Men det vilde vel eiheller staa i Strid med Økonomiens Forbringer at give Koen mælkebevende Foder de første 4 Uger efter Kælvingen, da jo Udbyttet derved vilde sørges paa Bekostning af Koens Hulb, men denne Forringelse i Hulbet snart igjen vilde kunne erstattes ved en kraftigere Fodring, naar Kastrationen var overstaaet.

Efter Kastrationen maa Koen omhyggelig vogtes for Forkjølelse. — Den bør stilles paa det luneste Sted i Stalben, og er denne kold, maa den tilbækkes med et Dækken og strøes rigelig de første otte Dage efter Operationen. Det er angivet af Charlier, at efter 6te Dag vil intet Tilfælde optræde efter Kastrationen; i de to Tilfælde, jeg saae Bughindebetændelse, optraadte den paa 5te Dag.

Ved at fremsætte disse Regler som et Udbytte af min Erfaring har det ingenlunde været mit Ønske, at de skulde blive betragtede som Erklæringer fra en Autoritet, man ikke skulde turde røre ved; de ere kun fremsatte i Sagens Interesse og af samme Hensyn vilde det netop være mig kjært, om mine Erfaringer maatte blive prøvede af Andre og derved enten bekræftede eller rettede.

Til dette Foredrag knyttes følgende Diskussion:

Lektor Stodfletth skal ikke undervurdere Hr. Docent Westrings Bestræbelser for at skaffe den Charlierste Udbødningsmethode Udbredelse her i Landet, ligesom man ogsaa maa paafsjønne den Understøttelse, Landhusholdningssekskabet har ydet denne Sag, som Ingen mere end han selv kan ønske fremmet. Men han maa dog fastholde den Overbevisning, som han allerede tidligere har udtalt for Hr. Westring, at denne Operation næppe vil blive almindelig hos os. Der er flere Omstændigheder til Hinder herfor. For det første have Operatørerne selv fremkaldt overdrevne Forventninger hos Eierne, som nødvendigvis maa finde sig skuffede. Thi allerede paa Viborgs Tid har man villet gjøre gjældende, at Udbødning kan fremkalde vedvarende Mælklegioning hos Koen, og selv Charlier har ment, at man paa denne Maade kan forvandle Koen til en virkelig Fede- og Malkemaffine. Hvad Mælkningen angaaer, da ligger det jo i Sagens Natur, at Mælkfjertlerne med Hensyn til deres Funktion maa have den naturlige Begrændsning, ligesaavel som Eggestokken og Børen; naar den er naaet, visne de og blive tørre. Men ved Siden heraf maa man tage Hensyn til, at Operationen kan efterlade skadelige Følger f. Ex. en Sammenvørring mellem Bugindvoldene, hvorved tillige Trivseligheden hindres, eller dette kan bevirkes ved at Koen lider af en uheldbrebelig, tærende Sygdom. En væsentlig Hindring har Operationen i den Risiko, som er forbunden med den. En god Malkeko — og det er jo netop saadanne, som egne sig til Rastration — koster nu for Tiden det meste af 100 Rd., hvilken Kapital vil saa godt som ganske gaa tabt ved Dyrets Død. Indtræffer blot et Uheld, er man vis paa, at den samme Eier ikke lader udbøde oftere; thi Tabet hviler paa den Enkelte, om man ogsaa vil gjøre gjældende, at Fordelen kommer det Almindelige tilgode. Han vil derfor finde det letforklarligt, at denne Operation nærmest vil faae sin Anvendelse som Kur i saadanne Tilfælde, hvor Koen paa Grund af vedholdende Parrellyst (Brummen) hverken bliver drægtig eller lader sig fede. Slige Køer have kun ringe Værdi, og herved svinder Risikoen. — Han vil ved denne Leilighed henlede Opmærksomheden paa Rastration af Gimmerlam. Det er ham bekjendt, at man i det Eiderstedtske skal bruge at udbøde Gimmerlam for senere at fede dem, og da der her kun kan blive Tale om ubetydelig Risiko, troer han, at denne Operation egner sig mere til at faae almindelig Indgang, naar den kun bliver tilstrækkelig kjendt.

Det er en Kjendsgjerning, at den udbødede Ko ikke taber Kjønndriften; han har hørt flere indvende dette mod Operationen, og man har endogsaa villet gjøre gjældende, at det skal bero paa, at Operationen ikke er rigtig udført. Men det er ikke andet end hvad man seer hos andre kastrerede Dyr, navnlig Stude, Ballacker og kastrerede Hanhunde. Kjønndriften opvækkes især, naar Koen bliver sluppen fri paa Marken. Tidligere, da han ved Udbødning af Grise kun borttog Eggestoffene, ligesom hos Køerne, indfandt der sig ofte Parrellyst, og han havde maattet høre Ubehageligheder derfor. Siden den Tid tager han hele Børen bort, og derved er baade Kilden til Kjønndriften og dens Afløbskanal fjernet.

Profesor Prosch gjør opmærksom paa den store Betydning i fysiologisk Henseende, der ligger i de meddelte Undersøgelser og Resultater. Længe har man jo vidst, at der spares Stof ved at Parrellysten hæves, ligegyldigt enten det er hos Han- eller Hunddyret, om der end mulig er en lille Gradsforskjel i Besparelsen; — men hvormed, der er gaaet tabt ved den unødvendige Livsytring, har aldrig været saa klart oplyst, og det er derfor interessant at erholde dette Tab udtrykt i Tal; han antager, at Tallet er sat vel lavt, men det er aabenbart at synde til den sikkrere Side, at sætte det for lavt, snarere end for høit. Det er imidlertid ikke ved Kjønslivet alene, at der kan blive Tale om unyttige Livsytringer; vi have i Virkeligheden det samme hvergang man bringer fremmede Anlæg ind i vore Husdyrracer; ogsaa der vil unyttig Stoffdannelselse eller spildte Kraftytringer indskrænke Udbyttet. Ved det enkelte Individ er det ganske vist kun lidt, der gaaer tabt, og derfor ville de praktiske Folk i dette Tilfælde som i saa mange lignende kun skjænke det ringe Opmærksomhed, men alle Smaasummerne samlede for hele Landets Bedkommende blive dog en klækelig Sum; og det er Bevidstheden derom, der saa ofte har kaldt Videnskabsmændene i Vaaben selv mod de Krydsninger, som for den mere overfladiske Betragtning havde et meget uskyldigt Udseende, f. Ex. de, der kun skulle gaa ud paa at give vore Hesteracer et smukkere og mere tiltalende Udseende.

Han troer, der i Foredraget er gjort Charlier lidt Uret, thi maasse har han nok overdrevet noget Betydningen af sin Opdagelse, men dette gjør jo næsten enhver Opdager, uden at man derfor harnes derover eller fordømmer det; men Sagen er den, at under andre Forhold end netop ved Landbruget staa alle de tekniske Betingelser for Driften ganske anderledes klart; ethvert Bidrag, som Naturvidenskaberne kunne yde, gribes der

strag med Begjærlighed, og derfor see vi ogsaa, at det nye, som i Landbrugindustrien saa ofte slaaes hen som „Theorier“, i al anden Industri træder op som „Patent“. Man see saaledes hen til Sufferindustrien, med hvilken Dygtighed den har vidst at gribe ethvert teknisk Hjælpemiddel, og hvorledes den netop derved har været istand til at gaa seirrig ud af Kampen med tiltagende Skatter, endogsaa der, hvor det næsten ligefremt tilstodes, at Skatterne havde til Hensigt at trykke den i Konkurrencen med Kolonialsukkeret. — Det vilde ogsaa være interessant at tænke sig Spørgsmaalet vendt om, saa at der istedetfor at aabne Landbruget Afgang til forsøgt Udbytte, tænktes at være Tale om en Skat af samme Størrelse, hvor stor en Bevægelse vilde en saadan ikke vække hos Landmændene, især sammenlignet med den Eigeghdsighed, hvormed Udsigter som de foreliggende modtages af dem.

Der er lidt Risiko forbundet med Operationen, og besvære vil den foregaaende Taler vistnok faae Ret i sin Paastand, at Landmændene ikke ville underkaste sig den, men lade hellere være at benytte et Middel, der isøvrigt vilde være til deres Fordel, selv om vi regne, at det vil medføre et Tab af 6 %. Hvis Dyrslægerne kunde overtage Risikoen, vilde Operationen sikkert vinde stor Udbredelse; maasse ere kun faa af dem i Stand dertil; men i hvert Fald vilde det være beklageligt, om Sagen skulde dø hen.

Docent Westring. Var Operationen kun af Betydning ved en sygelig Udvikling af Rjønndriften, da maa han betragte den som næsten betydningsløs, thi der vilde da kun være meget faa Individier, paa hvilken den kunde finde Anvendelse, og netop ved mange af disse vilde den ingen Birkning have. — Ganske vist har Rjønndriften yttret sig hos opererede Dyr, men den har ved de Dyr, han har kastreret, aldrig viist sig mere end een Gang, og kun i Tilfælde af, at den vedvarende kommer igjen, faaer den nogen Betydning med Hensyn til Stotstab. Naar han har beregnet Tabet ved Operationen til at være 3 %, da troer han, at dette vil vise sig nogenlunde rigtigt, thi hvis dens Anvendelse blev almindelig, vilde Dyrslægerne, da Operationen tilmed er let, snart faae en saadan Øvelse, at Tabene skulde blive uden synderlig Betydning.

Lektor Stockfleth maa fastholde, at kastrerede Dyr ikke tabe Avlelysten; den taber sig ikke samtidig med Avlehygtigheden, selv naar den ad naturlig Vej ved Alderen gaaer tabt. Han indrømmer, at Charliers Methode er den mindst farlige af de hidtil kjendte, men ogsaa ved den vilde baade Sygdoms-

tilfælde og pludselige Tab ikke kunne undgaaes; kunde da et saadant Tab fordeles paa det Hele, vilde det ganske vist være forsvindende, men det falder paa den enkelte Mand, og vil derved virke affrækkende.

Den styrende Præsident, Professor Jørgensen, takker Docent Westring for Foredraget og yttre, at det har været Landhusholdningselskabet kjært at kunne bidrage til denne Sags Fremme, der sikkert maa have Betydning, hvortil end yderligere den oplysende Maade, hvorpaa Docent Westring har behandlet den, maa bidrage.
